

Literair erfgoed:

DE ERFGOEDDAG IN DE KLAS

Over de auteur

EVA BEGINE

is medewerker educatie bij FARO en leerkracht Nederlands in de derde graad ASO in het Sint-Ritacollege Kontich.

Op 24 april 2022 organiseert FARO, het Vlaams Steunpunt voor Cultureel Erfgoed, *Erfgoeddag*. Musea, erfgoedbibliotheken, archieven en vrijwilligersorganisaties in heel Vlaanderen en Brussel zetten die dag hun deuren open rond het thema 'Erfgoeddag maakt school'. De dag is ondertussen een gevestigde waarde, maar dit jaar steekt FARO het event in een nieuw jasje. Van 25 tot en met 29 april gaat alle aandacht naar leerlingen van het lager en secundair onderwijs. Lees in dit artikel meer over dit unieke en gratis aanbod dat past bij veel schoolvakken, niet in het minst bij het vak Nederlands. **Eva Begine**

Zin om zondag 24 april in het rijke schoolleven en -verleden te duiken? Verken dan het volledige aanbod via de Uit-kalender.

Al een tip? De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (Gent) opent op de Erfgoeddag haar deuren voor interessante rondleidingen. In Antwerpen kan je die dag dan weer de prachtige Nottebohmzaal bezoeken in de Erfgoedbibliotheek Conscience. Je wordt ontvangen door een gids met een presentatie rond een sprekende selectie schoolboeken, en er wordt ook aandacht besteed aan de vele gedaanten van de vos in de geschiedenis.

Geef je erfgoed ook een kans in je klas? Van 25 tot en met 29 april kan je kiezen uit drie gratis formules. Nodig je een erfgoedklasbak uit in de les? Trek je er op uit voor een VIP-arrangement of ga je zelf aan de slag met educatief erfgoedmateriaal? Voor de eerste formule trekken heel diverse erfgoedmedewerkers met een gepassioneerd verhaal naar je klas. De cultuursector ondersteunt je zo in je dagelijkse lespraktijk. Zo stuurt het Letterenhuis in Antwerpen erfgoedklasbakken naar scholen om met je leerlingen te werken aan hun digitale skills in een les rond archiveren van sociale media. Of je kan met archivaris Lies Galle oefenen in kritisch bronnengebruik aan de hand van de collectie 'Congoromans'. Erfgoedbibliotheek Conscience stuurt ook catalografe Amanda Wens

op pad. Zij vertelt in de klas over haar werk bij de Erfgoedbibliotheek en roept de hulp in van leerlingen (4e tot 6e jaar secundair) in haar zoektocht naar nieuwe zoektermen die meer bij onze tijd passen. FARO-medewerkers werken rond striperfgoed en organiseren debatoefeningen rond gecontesteerd erfgoed zoals de standbeelden van Leopold II.

Het aanbod van Erfgoedklasbakken is veel ruimer, bekijk het zeker via cultuurkuur vanaf januari. Zijn de klasbakuurtjes van je keuze al volzet? Bekijk dan zeker ook het aanbod aan vip-pakketten. Erfgoedorganisaties nodigen je samen met je klas uit op hun locatie voor een unieke workshop of rondleiding (achter de schermen). Ga zeker een kijkje nemen en schrijf je in voor dit (alweer gratis) aanbod. Zo kan je in het Letterenhuis de depots bezoeken en echte documenten van dichtbij bekijken. Erfgoedbibliotheek

Conscience biedt in deze week enkele keren de workshops *Heldentflix* en *Cirkelhelden* aan, waarover je verder in dit artikel meer kan lezen. Op woensdagmiddag tonen ze aan leerkrachten hoe zij in hun eigen klas aan de slag kunnen gaan met beide workshops (train de trainer). Een les van catalografe Amanda Wens kan ook als vip-pakket besteld worden, met een exclusieve rondleiding achter de schermen.

En er is nog meer! Ook jij kan in de les aan de slag met erfgoededucatie. Talrijke spelers bieden je daarbij inspiratie en lesmateriaal. Dat kan enerzijds via Erfgoedwijs, een nieuwe deelsite van Klascement die de komende maanden nog sterk zal uitbreiden. Anderzijds willen we met dit artikel al graag enkele spelers aan je voorstellen, samen met hun aanbod rond literair erfgoed voor de derde graad secundair onderwijs.

Meer weten?

- Ontdek alle activiteiten van de Erfgoeddag via www.uitinvlaanderen.be.
- Het aanbod aan erfgoedklasbakken ontdek je via www.cultuurkuur.be/klasbak, en het vip-pakket op www.cultuurkuur.be/vippakket.
- Benieuwd naar Erfgoedwijs, de deelsite van Klascement? Surf dan snel naar www.klascement.net/erfgoedwijs.
- Over de literaire canon kom je dan weer alles te weten op www.litterairecanon.be.

Kantl en ons literair erfgoed: springlevend voer voor discussie

HOOGTEPUNTEN UIT DE NEDERLANDSTALIGE LITERAATUUR

Waar komt onze literatuur vandaan? Wat is ons literair verleden? Wie zijn de voorgangers van de uitmuntende auteurs die binnenkort een P.C. Hooftprijs, een Ultima of een Prijs der Nederlandse Letteren mogen ontvangen?

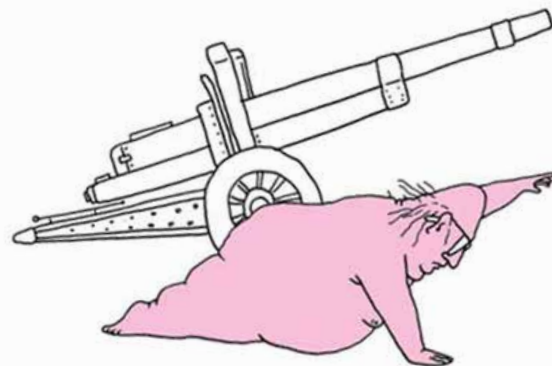
Om op die vragen een overzichtelijk, didactisch werkbaar en stimulerend antwoord te formuleren, lanceerde de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren (KANTL) in 2015 een canon van de Nederlandstalige literatuur. Ze selecteerde vijftig essentiële werken die in Vlaanderen

als hoogtepunten uit de Nederlandstalige literatuur worden beschouwd. Het zijn werken die intrigeren, enthousiasmeren of gewoon getuigen van een grote schoonheid.

Deze dynamische literaire canon is geen in beton gegoten inventaris van zogenaamd verplichte literatuur, wel een schatkist waarin zowel beginnende als geoefende lezers kunnen rondstruinen. De canon is een leidraad voor leerkrachten, leesclubs, bibliothecarissen, uitgevers, cultuurministers, televisiemakers en andere lezers, en vormt een schakel in een breder beleid rond leesbevordering.

DYNAMISCH LESMATERIAAL

De vijftig werken die door de canon naar voren gehaald worden, dienen als vertrekpunt voor meer weidse verkenningen van ons literaire erfgoed. Om die gidsende en inspirerende rol nog verder te versterken, werd met www.literairecanon.be ook een website opgericht voor het presenteren van relevant en boeiend tekst- en beeldmateriaal. Aan de hand van tekstfragmenten, audio- en videomateriaal, recensies en allerhande

Cartoon van MAT, © KANTL

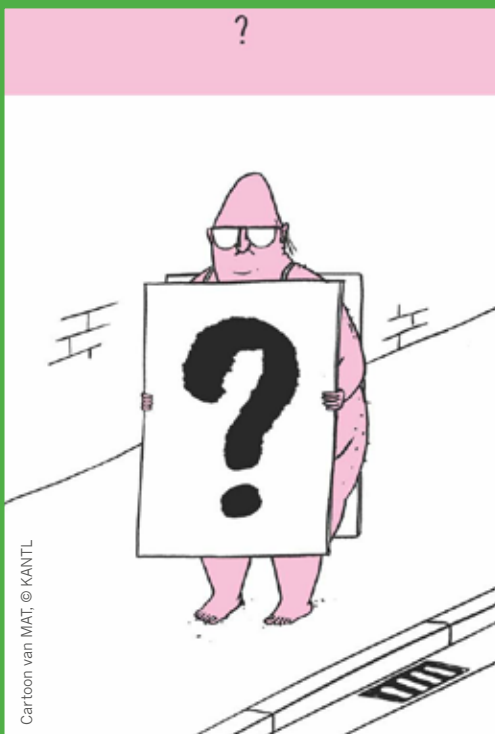
KANON

contextuele informatie kan de bezoeker zich wagen aan een heuse *deep dive* in de wondere wereld van de vijftig canonwerken.

Omdat een belangrijk doel van de literaire canon zich rond leesbevordering bij jongeren heeft gekristalliseerd, biedt de website ook een schat aan leermiddelen en (audiovisueel) lesmateriaal voor het klassikaal en afstandsonderwijs of voor zelfstudie. Dit educatieve aanbod staat in vorm en inhoud nauwelijks stil, en wordt voortdurend aangevuld met nieuw materiaal en via alle mogelijke kanalen.

50+1 TITELS

De literaire canon telt '50+1' titels. Om die extra plek te helpen invullen, creëerde de KANTL 'De blinde vlek', een pagina op haar website waar het debat over de canon kan plaatsvinden. Je vindt er beeld- en geluidfragmenten waarin lezers een lans breken voor ontbrekende titels – weliswaar rekening houdend met de criteria en algemene principes die de canoncommissie bij het samenstellen van de lijst als spelregels gehanteerd heeft. Zo wordt de nog in te vullen plek een krachtige motor om de literaire canon duurzaam aan te vullen en te vernieuwen.

Cartoon van MAT, © KANTL

Van lespakketten tot broncollecties ... breng literair erfgoed in je klas met Het Letterenhuis

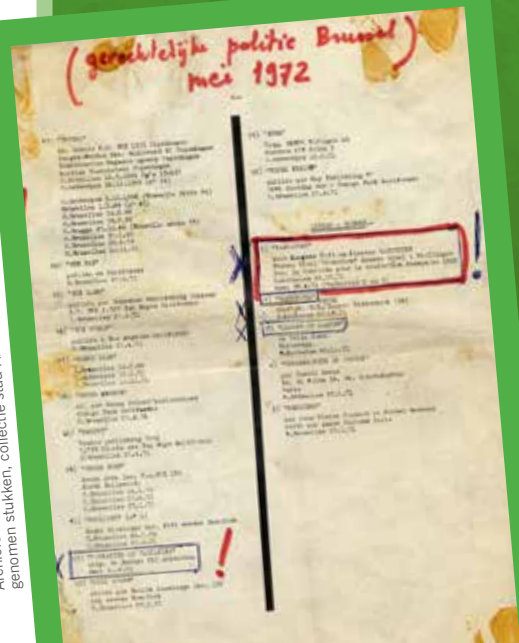
Het Letterenhuis bewaart een schat aan archiefmateriaal over de Vlaamse literatuur. Of je nu wil werken rond schrijvers zoals Paul van Ostaïjen en Stijn Streuvels of liever rond een thema als censuur of Congoromans: het kan allemaal. Via www.letterenhuis.be/scholen kom je terecht op hun pagina speciaal voor leerkrachten en leerlingen.

Met 'Collectie in de klas' maakt het Letterenhuis het makkelijker voor leerkrachten én leerlingen om archiefmateriaal te vinden. In deze thematische collecties vind je verschillende archiefbronnen zoals handschriften, brieven en foto's met de nodige context. Ga bijvoorbeeld aan de slag rond Paul van Ostaïjen en *Bezette Stad* met de collectie 'Boem Paukeslag' en de bijbehorende lespakketten. Je vindt er lessen waarmee je leerlingen hun onderzoeksmethoden oefenen of je kan kiezen voor een creatieve les rond typografie. Of denk samen

met je leerlingen kritisch na over de collectie 'Congoromans' en ga het debat aan over beeldvorming en de bewaring van dit erfgoed. Deze themacollecties met fragmenten uit enkele (post)koloniale romans en achtergrondinformatie over de auteurs helpen je alvast op weg.

Daarnaast biedt het Letterenhuis ook volledige uitgewerkte lespakketten. Je gaat aan de slag met een beperkte selectie archiefmateriaal en een uitgebreide leerkrachtenhandleiding. Samen met je leerlingen onderzoek je of Hendrik Conscience en Herman J. Claes onderworpen werden aan censuur, of ontdek je de verhalen van schrijvers die tijdens hun leven op de vlucht gingen.

Workshop in het Letterenhuis, 2016 © Ans Brys

Workshop Heldenflix in de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, © Victoriano Moreno

In de kijker: Erfgoedbibliotheek Conscience (Antwerpen)

De Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience (www.consciencebibliotheek.be) is ongeveer zo oud als de boekdrukkunst: bijna 6 eeuwen. Sinds 1481 verzamelt de bibliotheek alle gedrukte informatie die verspreid wordt: alle mogelijke (jeugd)boeken, kranten, tijdschriften, atlanten, kaarten, strips,... Je kan het zo gek niet bedenken of het zit in de collectie van meer dan 1,5 miljoen volumes. De collectie telt ook tienduizenden schoolboeken: van eeuwenoud tot spiksplinternieuw. Zo verwierf de bibliotheek een groot deel van de collectie van het voormalige federaal ministerie van Onderwijs. Maar evengoed deponert een uitgeverij als Pelckmans elk jaar opnieuw haar nieuwste uitgaven bij de Erfgoedbibliotheek.

De bibliotheek verzamelt alles wat te maken heeft met de Nederlandse taal, cultuur en geschiedenis in en rond Vlaanderen. In de leeszaal kan iedereen elk collectiestuk raadplegen, beschik je als gebruiker over tientallen digitale bronnen en staan de medewerkers klaar om je te helpen met je onderzoek. Aan het mooiste pleintje van Antwerpen, het Hendrik Conscienceplein, vind je een van de best bewaarde geheimen van Antwerpen: de prachtige Nottebohmzaal.

De Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience ondersteunt leerkrachten en docenten in hun lessen. Leerlingen en cursisten kunnen er op een interactieve manier kennismaken met ons cultureel erfgoed. De bibliotheek stimuleert ook informatiegeletterdheid, een onmisbare competentie in het huidige informatietijdperk. Zo versterkt de Erfgoedbibliotheek burgerschapscompetenties en cultureel en historisch bewustzijn en expressie.

Een greep uit het aanbod voor onderwijs:

- *Heldenflix*: in deze workshop ontdekken jongeren uit het 4de tot het 6de jaar secundair hoe eeuwenoude verteltechnieken en verhaalstructuren in 16de-eeuwse ridderromans nog steeds doorwerken in de hedendaagse filmindustrie.
- *Cirkelhelden*: kinderen uit de 3de graad lager onderwijs en het 1e jaar secundair leren verhalen ontleden en opbouwen terwijl ze het plezier van jeugdboeken lezen (her)ontdekken. Na de workshop begint het pas: ga jij met je klas de bib-challenge aan?
- *Slimmer zoeken op het web*: met onze handige tips leer je slimmer zoeken online en je zoekresultaten kritisch bekijken. Ideaal als startpunt van het onderzoek voor je GIP of eindwerk.
- Daarnaast zijn er ook talrijke rondleidingen.

HELDENFLIX

ERFGOED
BIBLIOTHEEK
HENDRIK
CONSCIENCE

Bezoek aan het Letterenhuis © Ans Brys

Workshop Heldenflix in de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, © Victoriano Moreno

Workshop Heldenflix in de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, © Victoriano Moreno

Workshop Heldenflix in de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, © Victoriano Moreno